

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus
Nominis Tertii**

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

Cap. II. Henrici pueri breve regnum in Castella, sub Alvaro Comite &
Sorore Berengaria, Sancti matre.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

deliciarum verti, scilicet spiritualium: sunt enim Huelgæ, viridaria & domus recreationi & quieti comparata. Toletanus passim & simpliciter appellat monasterium Regale, vel S. Mariæ Regalis; de qua ejus & Academiæ fundatione agit lib. 7 cap. 33 & 34: fuit autem Ordinis Cisterciensis. Marianna Hispanam vocem Latina forma donans, Olcas vocat.

g Academia Palentina multum celebratur propter S. Dominicum, Ordinis Predicatorum auctorem, qui ex illa prodit. Alphonsus Garcias Matamori an. 1553 opusculum scripsit de Academiis Hispaniæ, sed conditam ait ab eo quo scribebat tempore annis circiter 380, ergo circa annum Christi 1173. Atqui tunc necdum natus Ferdinandus erat, multo minus ejus filius, quem ipse Academic conditorem facit, pro nepotem scilicet loco proavi accipiens. Quando autem deserit esse non addit.

h Alarcurim appellat Toletanus, a quo de clade hic accepta à Christianis lib. 7 cap. 29, ascribit eam

Ere 1233, qui nobis est annus 1195. i Toletano Sucaris cap. 36, ubi de hujus belli apparatus.

k Vide hac de re lib. 8 cap. 6, & reliquam celeberrimæ pugne ac victorie historiam lege.

l Toletano, Mansio in radice montis de Muradal; Hispanice, Puerto de Muladar; eo scilicet sensu, quo Portus siccos gens illa appellat, quasvis Angustias montium.

m Eidem Bilche & Balnea: Uberta autem cum Beatia, vulgo Baëza, licet hic prius nominata, posterius tamen capta fuerunt, ut patet legenti lib. 8 cap. 12.

n Hactenus historiam Aldephonsi IX, ex Roderico Toletano, compendio sumptam habes, ut est in Chronica nostra: nunc ipsamet Roderici verba, id est totum librum octavum consequenter accipe, capitibus nonnullis ex Chronica additis interpolandam; quandoquidem auctor Chronicæ, in iis que à Roderico accipere potuit, dumtaxat interpretom egit.

CAPUT II.

Henrici pueri breve regnum in Castella, sub Alvaro Comite & sorore Berengaria, Sancti matre.

EO igitur jam sepulto, filius ejus Henricus parvulus & heres à Pontificibus & Magnatibus, universo Clero Te Deum laudamus cantante, ad regni fastigium elevatur. Undecim annorum erat cum regnare cœpisset, & duobus annis & decem mensibus regnavit. Verum post mortem Regis nobilis, viginti quinque diebus transactis, Alienor uxor ejus fuit rebus humanis exempta. Hæc erat Henrici Regis Angliæ filia, pudica, nobilis & discretæ, & sepulta est in prædicto monasterio jux-

CAP. I.
Alphonsi
Regis duodenis filius
Henricus,

ta virum: & custodia pueri Regis & regni gubernatio remansit penes Berengariam Reginam, sororem eius. Cujus diligentia sic apparuit, toto tempore sui Regiminis, ut pauperes, divites, ecclesiastici, seculares, sicut tempore Regis nobilis fuerant, in suis statibus servarentur; licet Baronum varietas, zelo invidiæ circumacta, dissidia procuraret.

*sub tutela
sororis Be-
rengaria*

*traditur ab
eodem Co-
mitem Alva-
ro,*

9 Cum vero essent tres Comites, Ferdinandus, Alvarus, Gundisalvus, filii Comitis Nunii, cœperunt ad custodiam Regis pueri inhare, ut concepta odia possent in his quos oderant vindicare, sicut pater eorum fecerat, tempore pueritiæ patris eius. Aliqui etiam, quibus Regina Berengaria se crederat, eorum studiis consenserunt, mediante quodam Milite Palentino, qui Garcias Laurentii dicebatur, & de mandato Reginæ erat custodiæ Regis pueri deputatus. Hic promissa sibi a Comite Alvaro in hereditatem villa, quæ dicitur Tabulata a, Regi suasit ut ad Comitis Alvari custodiam se transferret. Quod cum solers Regina Berengaria percepisset, animo gratanti concessit: sed timens insolentias quæ venerunt, fecit jurare Comitem Alvarum & Magnates, ut sine ipsius Reginæ consilio, nec aliquibus terram auferrent, nec aliquibus terram darent, nec vicinis Regibus guerram moverent, nec mulctam imponerent in aliqua regni parte: & juramenta & hominum in manu Roderici Toletani Pontificis firmaverunt; ut, si contrarium facerent, proditionis infamia tenerentur.

*Accepta o-
fus & pro-
cerum fide:*

10 Sed quia Regina, propter importunitatem Militum & Majorum, tædio erat affecta, timebat ne regnum in sui custodia turbaretur, & ideo Comiti Alvaro dedit puerum conditionibus supradictis. Qui cum Gondisalvo Roderici & fratribus suis, tunc sibi faventibus, incontinenti Burgis egrediens, cœpit exterminia procurare, magnos humiliare, & vulgi divites exhaurire, Religiones & Ecclesias ancillare, & decimarum tertias, quæ ad ecclesiarum fabricas pertinebant, cœpit

pit similiter infiscare. (Sed excommunicatus à Roderico Toletano Decano, qui vices Archiepiscopi tunc gerebat, coactus fuit restituere, & jurare *b* ne de cetero attentaret) & ecclesiarum homines, qui privilegiorum regalium immunitate gaudebant, coepit exactionibus subjugare.

11 Verum cum apud Vallem-Oleti Curiam celebrassent Magnates alii, Lupus Didacus *c* de Pharo, Gonsalvus Roderici & fratres, Rodericus Roderici & Alvarus Didaci de Camberis, Alphonfus Telli de Menesis & alii nobiles, Regni exterminio condolentes, curaverunt tantis cladibus obviare: & Regina Berengariae prudentiam adeuntes, humiliter supplicarunt, ut regni miseris condoleret. Comes autem Alvarus coepit Reginam nobilem infestare, adeo ut ea, quae sibi pater suus dederat, occuparet; & ei etiam ore temerario demandavit, ne in regni finibus remaneret. Tunc Regina nobilis, cum sorore sua Alienor, quae fuit postea Regina Aragonum, & erat tunc temporis domicella, in castrum Gonsalvi Roderici, quod Aptellum dicitur, se recepit, ibique deguit usque ad mortem fratris. Sed praedicti Magnates, tamquam naturali Dominae fideliter adhaerentes, Regi parvo fidelitatis debitum in omnibus servaverunt. Ceterum praedictae Reginae solers industria, omnia sic provide ordinavit, cum Magnatibus illis, ut & Comitis Alvari insolentias refranaret, & jura sua Regi parvo conservaret.

12 Verum cum Rex tenellus intentionem Comitis sagaci indole jam sentiret, libenter volebat ad fororis custodiam se transferre. Sed Comes Alvarus per suos complices ita cavuit, quod Rex puer quod volebat non potuit effectui mancipare. Nam Comes calide cogitavit uxorem ex Portugallia sibi dare, qua mediante posset puerum in suo beneplacito retinere. Sed in contrarium res evenit: nam cum Masaldam filiam Regis Portugalliae adduxisset, & puer non esset

illo vero ecclesias & nobiles vexans.

b

CAP. XX

C

ideoque in Comitibus accusatus.

contra Reginam insurgit.

Regem impubere uxori jungit.

D 5

in

in atate nubile, remansit Domina conjugali commercio defraudata: & quia se consanguinitatis linea attingebant, de mandato Innocentii Papæ fuit contubernium separatum: & post, ut fertur, inter se & Dominam voluit Comes Alvarus connubium procurare: sed ipsa, cum esset pudica *d*, verbum respuit indignanter.

Cap. III
magnam
colligit fa-
cturam;

13 Post Curiam Vallis-oleti Comes Alvarus cum suis complicibus, & cum Rege Extrema-Dorri peragravit, Majorum animos sibi concilians, ut eorum favore posset aliis imperare, & habentium divitias exhaurire; & inde se transtulit ultra Serram. Et cum venisset Maquedam, quæ est oppidum in diocesi Toletana, Regina nobilis misit nuntium de fratris statu clanculo percunctari: erat enim sollicita, eo quod a Comite Alvaro negligentius servabatur. Et cum Comes Alvarus de nuntio comperisset, fecit scribi litteras imposturæ, & falso sigillo Reginae nobilis intercludi, in quibus continebatur, quod Regina nobilis scribebat aliquibus, de consilio Magnatum de campis, ut cum toxico sibi misso fratri suo exitiale poculum propinarent, ut sic puerum ad sororis odium gravius provocarent: & hominem continuo suspenderunt.

conatus Re-
gem aliena-
re à Sorore.

14 Sed cum labia malignorum sibi velut ebria mentiantur, qui Susannam à falso testimonio liberavit, Regiam nobilem & innocentem ab imposturæ mendacio liberam declaravit: & ut in suis mendaciis caperentur iniqui, communis & fidelis assertio omnium sine dubio affirmabat Reginae nobilis veritatem, detestans maledictis & convitiis quod iniquitas adinvenit. Et licet effroni superbia Comes Alvarus niteretur, tanta tamen efferbuit subsannatio

refertur à
populo.

populi contra eum, ut cogeretur recedere à partibus diccesis Toletanæ: & Optam *f* veniens ibi aliquamdiu fecit moram. Advenit autem Miles nobilis Rodericus *g* Gondesalvi de Valle-viridi, qui beneplacitum

tum Regis pueri jam habebat, ut ad sororem suam in scio Comite Alvaro se transferret. Sed cum Ferdinandus Nunionis, Comitis Alvari fautor & nepos, comperisset; ex improvise assumptis militibus supervenit, & captum duxit ad *h* Alarconem.

15 Tunc Comes Alvarus, ut in regno excidia excitaret, fautoribus Reginae nobilis movit guerram; & assumptis quos habere potuit, cum Rege ad Vallem-oleti in sequenti Quadragesima pervenerunt: & Paschate Resurrectionis Dominicae celebrato, cum Militibus Castellanis & de Extremis-Dorii *i* Vallem *k* triticariam vastaverunt, & domos Magnatum qui Reginae favebant hostiliter dissiparunt. Deinde in castro quod Mons-alacer *l* dicitur, Suerium Tellii obsederunt. Sed cum Gonsalvus Rodericii & fratres eius & Alphonsus Tellii pluribus militibus praeminerent, Regis praesentiam reverentes, noluerunt obsessio fieri in succursum: sed ipse Suerius Tellii Regi petenti pronus castrum dedit. Exinde Comes cum Rege procedens in campis, plurima devastavit, & apud Carrionem per dies aliquot fecit moram. Deinde ad Villam-albam de Alcor contra Alphonsum Tellii properavit: & quidam milites ex agmine praecurrentes, extra munitionem Alphonsum Tellii repererunt: & captis equis & armis ipsum etiam vulnerarunt, & vulneratus in municipio se recepit: ubi per aliquot dies obsessus, viriliter se defendit.

16 Ab obsidione vero Comes recedens Palentiam festinavit. Regina autem & sui Nobiles in Aptello & castro *m* Gifinario morabantur, & nesciebant quid agerent: eo quod in exercitum Rege praesente non poterant insilire, nec illatas injurias sustinere. Unde communiter decreverunt Regi restituere terram suam, & de caelo auxilium expectare. Cum igitur terra, ut dictum est, variis incurfionibus vastaretur, & Comes cum parvo Rege Palentiam advenisset; contigit eum in domo Episcopi hospitari, & res ecclesiae

*h**Regis transiit ad sororem impedit:**i**k**l**arma contra ipsam movet;*

CAP. IV

quae mortuo puero Rege,

filium ac-
cessit.

* sup-
prefferunt

clesiæ ut hostem consumere & devastare. Quadam autem die, cum Rex puer instaret ludicris cum cœtaneis Domicellis, minus provide custoditus; Domicellus quidam, è turri casu tegulam projiciens, Regem in capite vulneravit: ex quo ietu post dies paucos fuit mors lugubris subsecuta. Sed antequam rumorem loquacitas divulgasset, Regina sapiens misit Lupum Didari & Gondisalvum Roderici Magnates pro filio suo Ferdinando, qui apud Taurum cum patre tunc temporis morabatur. Qui euntes rumorem de morte Regis pueri * fumpserunt, & Regi Legionis causam aliam suadentes, cum Infante Ferdinando ad Reginam Berengariam redierunt.

ANNOTATA.

a Iuxta Chronicam (unde deinceps vulgaria nomina apponemus) Talada quod est in Cerracco: sed forte legendum Tablada, quo nomine etiam planities infra Hispalim nominabitur num 80: in consuetis autem veteris Castellæ ac novæ reperio notatos Montes Tabladæ, unde colligo fuisse hujus nominis oppidum.

b In notis ad Historiam Roderici Tolerani, editionis Francofurtensis pag. 161, proferuntur charta duæ, Henrici scilicet Regis pueri & tutoris Alvari, apud Soriam 19 Febr. Era 1254, nobis 1216, quibus uterque, Comes vero etiam sub juramento & multo prolixius, abdicat terras Ecclesiarum.

c Vulgariter de Haro, quomodo Hurtado pro Furtado, Herrera pro Ferrera, Hernando pro Fernando, aliq; infinita paulatim invaluerunt, mutato F in H, tam in verbis quam in nominibus adjectivis substantivisque.

d Vitam hujus Mafaldæ, ut Sanctæ, dedimus in Appendice primi Tomi ad diem 1 Maji, ubi & Virginis titulum ei vindicavimus, & consanguinitatem explicuimus qua ipsam inter & Henricum erat, vixit autem deinceps Aroca in Lusitania, in fundato à s. Virginum Cisterciensium monaste-

rio, ibique colitur, defuncta an. 1252. e Magnates de campis, eos dicere videtur, qui dimissis Curia ad suas se fundos receperant, Regiæ contra Alvarum adhaerentes.

f Opra, vulgo Huete vel Guete, inter Toletum & Concham, hinc quam isti viciniis: in tabulis Alcazar de Guete.

g Chronica, Ruy Gonzalez de Valverde.

h Alarcon, veteribus Illerco, ad Suearim flumen, medium fere inter Toletum & Valentiam.

i Extremia-Durii, vulgo Estremadura, inter Castellam & Portugalliam flumine Durio intersecta: quod vero porro extenditur ad mare secundum eundem fluxum, Extremadura Portugallia nuncupatur ab aliquibus.

k Vallis-triticaria, vulgo, Val de trigueros.

l Mons-alacer, vulgo Mont-alegre, Carrionem vero esse creas, quod hodie adhuc dicitur Carrion del Conde, inter Burgo & Legionem. Cetera loca ubi sita sint, Hispanis permitto quaerere.

m Male impressum Cinisarium, vulgo Castro Cíñeros.

CA.